

**Mijn kind
heeft dyslexie**

MARTINE CEYSSENS

Mijn kind heeft dyslexie

GIDS VOOR OUDERS,

LEERKRACHTEN EN

HULPVERLENERS

 | LANNOO

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Vormgeving: Studio Lannoo

Vormgeving schema's en tabellen: Mediactief

Omslagbeeld: Shutterstock

Tekeningen binnenwerk: Philippe Decaluwé/Shutterstock

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2013 en Martine Ceyskens

ISBN 978 94 014 0916 2

D/2013/45/184- NUR 847

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Woord vooraf	7
<i>door Kaat Timmerman</i>	
Inleiding: een kwestie van schreiffauten	9
1. Wat is dyslexie?	14
2. Hoe herkennen we dyslexie? Op weg naar een diagnose	29
3. Wat we aan dyslexie kunnen doen	82
4. Kinderen met dyslexie thuis en in de klas	97
5. En nu aan de slag	126
6. Werken met vreemde talen	185
7. Oefeningen	199
Tot slot	228
Meer weten	230
Literatuurlijst	235

Woord vooraf

door Kaat Timmerman

Dyslexie is tegenwoordig geen onbekend begrip meer. Kinderen met dyslexie worden herkend en hun probleem wordt erkend, zowel door leerkrachten als door ouders. Alleen blijft het grote probleem: wat doe je eraan? Op welke manier kan het kind in kwestie het beste geholpen worden, zodat het de ruimste ontwikkelingskansen krijgt en zijn probleem zo goed mogelijk kan verwerken en compenseren? Hulpverleners weten het wel. Het dyslectische kind heeft recht op begeleiding en kan heel wat leren. Maar intussen zit dat kind de hele dag op de schoolbanken en moet het 's avonds zijn of haar huiswerk maken. Leerkrachten en ouders kunnen dyslexie nu wel onderscheiden van andere problemen, maar zij vragen om concrete tips, hulpmiddeltjes en technieken die ze kunnen gebruiken om de waardevolle therapie dagelijks te ondersteunen.

In dit boek komt op die vraag een antwoord waarover zorgvuldig is nagedacht en dat in de praktijk is getoetst. Martine Ceysens studeerde logopedie aan de KULeuven en heeft al heel wat ervaring opgedaan door in haar praktijk kinderen te begeleiden met leerproblemen van allerlei aard. Kinderen die zo zwaar tillen aan die problemen dat ze zichzelf en hun hele kunnen als waardeloos ervaren. Door haar ruime kijk op leerproblemen, haar grote deskundigheid en vooral haar enthousiaste aanpak, slaagt zij erin kinderen weer op het goede spoor te zetten, gewapend met kennis en vaardigheden, met zelfvertrouwen en hernieuwde motivatie.

Martine en ik hebben intussen vele jaren samengewerkt. Ons beider disciplines en vooral onze stijl van omgaan met kinderen met leerproblemen vullen elkaar zo goed aan, dat werken en dus vooral samenwerken bijna een hobby is geworden... Wat mij vooral treft in haar werk, is de manier waarop Martine kind, ouders en leerkrachten rond één en dezelfde tafel kan samenbrengen, om gezamenlijk te zoeken naar de effectiefste en efficiëntste begeleiding. Het is dankzij die samenwerking die zij op gang brengt, dat haar resultaten niet alleen goed, maar vooral ook duurzaam zijn. Ik heb Martine tijdens alles wat we samen hebben gedaan, leren kennen en waarderen als een schitterende therapeute.

Sinds de eerste versie van dit boek, *Ik schrijf fout*, heeft ze nog veel meer waardevolle ervaring opgedaan. Ze heeft geleerd via de kinderen, het contact met hun ouders, de aanpak van dyslexie in de scholen en ze heeft haar eigen visie ontwikkeld over deze leerstoornis.

Het boek dat nu voor u ligt, is een herwerking daarvan en tegelijk een verrijking op basis van haar vele ervaringen. Martine heeft met dit boek een weg gebaand voor ouders en leerkrachten. Ze toont hiermee aan dat ook ouders en leerkrachten kinderen met dyslexie op een verantwoorde en zinvolle manier kunnen ondersteunen, zonder daarom in een therapeutische relatie te moeten treden met het kind.

Kaat Timmerman

Auteur en pedagoge

Lector KHLeuven, lerarenopleiding

Inleiding: een kwestie van schreiffauten

Kinderen opvoeden is geen sinecure. Kinderen voelen zich niet altijd gemotiveerd, ze zijn vaak lusteloos, vertonen gedragsproblemen... We staan er meestal niet bij stil dat ongemotiveerdheid, desinteresse, onvoldoende stimulering, gedragsproblemen... bij een aantal kinderen te herleiden is tot hardnekkige lees- en schrijfproblemen. Deze kinderen hebben dyslexie.

Wanneer een lees- en schrijfprobleem niet door ouders of leerkrachten (h)erkend wordt, is dat in vele gevallen een zware dobber voor een kind. Niet zelden ontwikkelen kinderen die met lees- en schrijfproblemen worstelen, zo'n laag zelfbeeld dat hun prestaties over de hele linie dalen.

Ongeveer 5% van de leerlingen krijgt te maken met problemen van dyslectische aard. Op de basisschool komt dat overeen met een à twee leerlingen per klas. Op de middelbare school zie je verschuivingen, met meestal een lager percentage in het algemeen secundair onderwijs (in Vlaanderen). In Nederland bestaat dan weer de indruk dat er in het voortgezet onderwijs net een toename is. In elk geval betekent dit dat iedere leerkracht in zijn carrière meer dan eens wordt geconfronteerd met een dyslectisch kind.

Omdat dyslexie kan leiden tot zeer ernstige sociaal-emotionele problemen, is een degelijke aanpak noodzakelijk. Hoe eerder hiermee gestart wordt, hoe gunstiger het is voor het kind.

Dyslexie is erfelijk. Ongeveer 40% van de broers of zussen van een dyslecticus krijgt eveneens te maken met deze problematiek. In

sommige gezinnen zijn dan ook meerdere kinderen dyslectisch. Daar is de druk voor de ouders nog groter.

Lezen en schrijven zijn voor ons, volwassenen, een vanzelfsprekende zaak. Het leren van die lettertjes in het eerste leerjaar (Vlaanderen) of in groep drie (Nederland) was voor ons allen een grote beleving. Eindelijk konden wij zelf onze verhaaltjes lezen en, een beetje later, ook schrijven.

De reclameborden op straat bestonden niet meer alleen uit beelden, de wegwijzers vormden interessant oefenmateriaal, en de opschriften op de producten op onze ontbijttafel werden van begin tot eind gelezen. Een tijdje later konden we ook de ondertiteling van televisieprogramma's lezen. Door te lezen en te schrijven gingen er steeds meer nieuwe werelden open.

Toch zijn correct lezen en schrijven niet voor iedereen zo vanzelfsprekend. Lezen kan een bron zijn van talloze frustraties en negatieve ervaringen. Sommige kinderen van de klas lezen al dikke, spannende boeken, terwijl een ander kind nog steeds over 'Jan met de pet' moet lezen.

Ook het schrijven van een verhaaltje wil niet altijd vlotten. Je vergeet vaak hoe de letters nu weer gevormd moeten worden of in welke volgorde ze moeten staan. Schrijf ik 'neus' of 'nues'? En 'hij wordt' is met dt, maar hoe weet ik dat 'hond' niet ook met dt moet? En waarom is 'wij telen bomen' niet hetzelfde als 'wij tellen bommen'? Voor wie met zulke vragen worstelt, is het schrijven van een verhaal meteen heel wat minder leuk.

WE BEGINNEN MET EEN OEFENING

Ga de volgende uitdaging eens aan en ervaar bij het maken van deze oefening wat een dyslectisch kind voortdurend ervaart.

1. Bekijk gedurende drie minuten de volgende letters:

A = ○
B = △
D = ▷
E = ◁
U = ●
I = □
K = ⊕
S = *
T = ⊖
N = ⊗
L = ⊗
R = ×

2. Bedek bovenstaande letters en probeer de volgende zinnen te lezen:

⊗ ◁ × ◁ ⊗   □ * ⊗   ◁ ● ⊕
□ ⊕ ⊕   □ ◁ *   ◁ ◁ ⊗   △ ○ ⊗

Vermoedelijk was deze oefening niet vanzelfsprekend en zullen enkelen onder ons zeker meer dan eens naar de bovenstaande letters hebben gekeken. Herhaling was waarschijnlijk noodzakelijk.

De meeste mensen die deze oefening doen, hebben vooral moeite om de ● (u), ⊖ (t), ▷ (d) en ◁ (e) te onthouden. Dat is ook logisch. De symbolen die deze letters voorstellen, lijken visueel erg op elkaar. Hetzelfde probleem doet zich in ons alfabet voor. Ook hierin heb je symbolen die niet altijd gemakkelijk te onderscheiden zijn. Denk maar aan de /d/ en /b/ of de /v/ en /w/. Veel kinderen hebben moeite om deze te herkennen en te onthouden. Bij het rekenen doen zich gelijksoortige problemen voor: de 6 en 9 blijken voor kinderen soms maar lastig uit elkaar te houden.

Wanneer dyslectische kinderen in de klas vergelijkbare oefeningen moeten doen, verzetten ze zich vaak door bijvoorbeeld de clown uit te gaan hangen of te gaan kletsen met klasgenootjes. Ook thuis zien we problemen opduiken.

Een oefening als hierboven is na enkele minuten achter de rug. Kinderen met lees- en schrijfproblemen hebben echter jaren nodig om het lees- en schrijfproces onder de knie te krijgen. En voor sommigen duurt het nog langer...

‘Elke avond is het een strijd om aan dat huiswerk te beginnen. Rekenen gaat nog, maar zodra we iets van taal moeten doen, begint Siebe te zeuren...’

‘Pieter gaat niet graag met zijn vrienden naar de film, want dan merkt hij weer dat hij moeite heeft om de ondertiteling te volgen.’

‘Wanneer Merel aan een taakje moet beginnen, geef ik telkens aan waar ze moet starten. Anders is er veel kans dat ze in de verkeerde richting werkt.’

‘Mijn dochter Billie verwisselt niet alleen een d en b bij het lezen, maar ook vaak de a en de e. Is dit normaal?’

‘Gert-Jan is de grapjas van de klas! Maar zijn cijfers voor spelling dalen enkel.’

WAT JE VAN DIT BOEK MAG VERWACHTEN

Het doel van dit boek is om ouders, leerkrachten en hulpverleners inzicht te verschaffen in de problematiek van dyslexie en te verduidelijken waar kinderen met een dergelijke problematiek het zo moeilijk mee hebben. Aan de hand van concrete tips, trucjes, regels en oefeningen wordt in dit boek uitgelegd op welke manier dyslectische kinderen het beste kunnen worden geholpen. Zowel thuis als in de klas, en zowel voor het Nederlands als voor vreemde talen. Wat dat laatste betreft, gebruiken we het Frans als voorbeeld. Een overzicht van de belangrijkste regels vind je op blz. 184.

Naast het aanreiken van concrete hulpmiddelen wordt in dit boek ook aandacht besteed aan het herkennen van dyslexie in de klas, en wel op de kleuterschool, de basisschool en de middelbare school. Daarbij is er speciale aandacht voor de rol van de leerkracht. Ook komen de specifieke problemen van een kind met dyslexie aan bod.

Hoewel kinderen met dyslexie hoofdzakelijk problemen ondervinden met lezen én met spelling, is het diagnostische en remediërende deel van dit boek vooral gericht op de spellingproblematiek en in mindere mate op het leesprobleem. De keuze hiervoor werd grotendeels bepaald door ouders, leerkrachten en hulpverleners, die aangaven dat zij juist hiervoor een overzichtelijk handboek konden gebruiken.

Vooraf in Nederland wordt terecht veel nadruk gelegd op het vergroten van de leesmotivatie (en leesvaardigheid) bij kinderen met dyslexie. Dat is inderdaad essentieel. Maar met dat alles mogen we het spellingprobleem niet vergeten aan te pakken. Dyslexie blijft immers een lees- én schrijfprobleem. En beide problemen kunnen tot veel frustraties leiden.

Wat is dyslexie?

Mij lezen is als een boom, dus volg de weg met mij
De weg brengt je op een plek die je wellicht
nooit meer terug zult zien
Dus kom, laten we samen lezen
Je zult dikwijls iets nieuws ontmoeten en genieten
van deze kennismaking
Zoals de bladeren op de takken zich openen en groeien
Soms doen ze je lachen
Sommige doen je huilen
Maar als je het boek uit hebt
Zul je in de wolken zijn!

Wendy Fine

(uit: Wij zijn niet dom! van Pamela Maniet-Bellermann.

Nederlandse bewerking: Mia De Scheirder-Desmet)

EEN LEES- EN SCHRIJFPROBLEEM?

Als we de literatuur bekijken, valt op dat er geen eenduidige definitie is van dyslexie. Sommige wetenschappers houden hun definitie eerder beschrijvend, anderen proberen een meer verklarende definitie te formuleren. Dit geeft aan dat dyslexie complex is en niet zo makkelijk in één formulering te vatten valt.

Een veelgebruikte, beschrijvende definitie is deze van de Stichting Dyslexie Nederland: 'Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau' (Kleijnen, 2008).

Ook de volgende definitie van de Commissie Dyslexie wordt vaak gebruikt: '[Bij dyslexie ontwikkelt] de automatisering van woord-identificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spellen) zich niet, zeer onvolledig of zeer moeizaam' (Ghesquière, 2011).

In deze laatste definitie wordt de nadruk gelegd op de automatisering van het lees- en schrijfproces: kinderen met dyslexie hebben moeite om de teken-klankkoppeling (lezen) of omgekeerd (spellen) onder de knie te krijgen. Dit vraagt meer tijd dan bij een doorsnee-kind. De snelheid waarmee een dyslectisch kind leert lezen en spellen, ligt een stuk lager.

Voorafgaand aan een diagnose wordt vooral gekeken naar de mate van achterstand (achterstandscriterium) en de hardnekkigheid van het probleem (hardnekkigheidscriterium). Onder dit laatste verstaan we vooral in welke mate het probleem zich blijft voordoen, ondanks extra ondersteuning van ouders, (zorg)leerkrachten en externe begeleiders (Ghesquière & Van der Leij, 2007).

DYSLEXIE EN ERFELIJKHEID

Dyslexie is een erfelijke afwijking. Dit betekent dat er in één familie vaak meerdere gevallen van dyslexie voorkomen. Broertjes en zusjes hebben soms in meerdere of mindere mate problemen met lezen en schrijven. Ook ouders (en grootouders) herinneren zich vaak dat zij als kind moeite hadden met spelling. Sommigen geven toe dat er op het werk geen brief uitgaat of de secretaresse heeft deze overgelezen.

De frequentie van dyslexie ligt rond de 5%. In een gemiddelde klas van twintig tot dertig leerlingen zal dus altijd wel een kind met dyslexie zitten. Uit recent onderzoek blijkt dat er evenveel meisjes als jongens dyslexie hebben (Shaywitz, 2003).

Dyslexie is een neurologische stoornis met een duidelijke genetische component (Giraud, 2013, Snowling, 2013). Concreet betekent dit dat een kind met dyslexie geboren wordt en hier zijn verdere leven in min of meerdere mate last van zal hebben. Dyslexie is een stoornis die niet verdwijnt.

Uit studies blijkt dat bepaalde chromosomen (chromosoom 1, 2, 3, 6, 15, 18 en X) verantwoordelijk kunnen zijn voor deze stoornis. Maar welke chromosomen dit ook zijn, zij bepalen niet of de dyslexie zich ook uit. Dit is gebleken uit studies met eeneiige tweelingen die over hetzelfde genetische materiaal beschikken, maar van wie slechts één persoon dyslexie heeft en de andere niet.

Daarom is men ervan overtuigd dat naast genetische factoren, ook omgevingsfactoren een rol spelen in het wel of niet tot uiting komen van dyslexie. Onder omgevingsfactoren verstaan we onder meer de sociale achtergrond, de leescultuur in het gezin en de demografische context (Mascheretti, 2013).

MEER DAN EEN LEES- EN SCHRIJFPROBLEEM

Dyslexie is in strikte zin het hebben van lees- en schrijfproblemen. Toch weten we allemaal dat er heel wat bijkomende moeilijkheden te overbruggen vallen. Enkele voorbeelden ter verduidelijking:

Lieke zit in het vierde leerjaar (groep 6) en heeft het moeilijk met spelling. Thuis wordt er regelmatig geoefend, maar toch vallen de resultaten vaak tegen. Omdat Lieke er soms moedeloos van wordt, stelt haar moeder voor dat ze een hobby kiest, zodat ze zich daarin kan uitleven. Lieke kiest voor muziek. Ze start vol goede moed met de lessen notenleer. Maar al snel wordt duidelijk dat ze ook hier meer moet oefenen dan haar klasgenoten.

Stef zit in het derde leerjaar (in Nederland is dat groep 5). Men vraagt raad omdat hij nogal wat schrijffouten maakt. Zelfs het overschrijven van wat op het bord staat, lukt hem niet foutloos. Bij lezen

zit hij op het niveau van halverwege het tweede leerjaar, ook al oefent zijn moeder intensief met hem. Wanneer hij iets wil vertellen, duurt dat erg lang. Stef kan moeilijk tot de kern komen en heeft last van woordvindingsproblemen. Voor rekenen hoeft hij weinig te doen. Hij begrijpt de oefeningen en haalt goede resultaten.

Arne doet groep 4 (2de leerjaar) over. Hij heeft ernstige ruimtelijke problemen. Puzzels leggen of constructies maken met Lego heeft hij nooit gedaan. Zijn gebrekkige ruimtelijk inzicht hangt samen met zijn moeite met lezen en schrijven. Hij verwisselt voortdurend letters en krijgt de spellingregels niet goed onder de knie. Maar verbaal is hij zeer vlot. Hij haalt altijd de hoogste cijfers voor woordenschatoefeningen en wereldoriëntatie.

Robbe zit in de derde klas van de middelbare school. Hij is een vlot, sociaal iemand die tot nu toe goed kan volgen. Zijn Franse teksten leert hij uit het hoofd en hij behaalt goede resultaten. Met Nederlands gaat het minder goed. Zijn moeder verbetert 's avonds zijn notities, zodat hij tenminste geen verkeerde dingen leert. Robbes zelfbeeld is goed, omdat hij in de klas de kans krijgt om creatief te zijn. Hij blinkt uit in alles wat met toneel, opstellen en geschiedenis te maken heeft. Vroeger heeft hij nog therapie gehad. 'Ik deed daar van alles met blokjes en zo, maar hoefde nooit te schrijven.' Nu vraagt hij zich af of er geen regels of hulpmiddelen zijn om hem te helpen met de Nederlandse spelling.

SIGNALEN DIE IN DE RICHTING VAN DYSLEXIE KUNNEN WIJZEN

Hoewel de definitie aangeeft dat kinderen met dyslectische problemen zwakker zijn in lezen en spellen dan hun leeftijdsgenoten, is het probleem veel ruimer dan dat. Het is belangrijk dat we voor ogen houden dat bepaalde problemen het gevolg zijn van dyslexie en dus niets te maken hebben met luiheid of koppigheid.

Jasper heeft altijd goede cijfers gehaald zowel voor leervakken als voor spelling en wiskunde. Maar eenmaal in het vijfde leerjaar (groep 7) scoort hij voor Frans vaak onder het gemiddelde. Zowel zijn ouders als de leerkrachten begrijpen er niets van. Wanneer vader de woordjes 's avonds overheert, merkt hij dat Jasper de helft niet kent. Hij verwijt hem dat hij onvoldoende heeft gestudeerd. Toch beweert Jasper dat hij meer dan een uur op deze woordjes heeft zitten leren. Jasper wordt uiteindelijk onderzocht. Uit de testresultaten blijkt dat hij meer dan gemiddeld begaafd is, maar wel dyslexie heeft. Het onthouden van de Franse woordjes verloopt daarom zo traag.

DE MEEST VOOR DE HAND LIGGENDE PROBLEMEN

Moeite met technisch lezen

Een eerste signaal dat erop kan wijzen dat een kind dyslexie heeft, is dat het leesproces niet op gang komt. De koppeling tussen letter en bijbehorende klank verloopt zeer traag. Ouders merken dit bijvoorbeeld als zij eindeloos letters moeten herhalen.

Sieta had al verschillende woorden in de klas geleerd. Moeder en vader oefenden intensief met haar, maar de letters /i/ en /k/ bleef ze toch voortdurend omwisselen. Sieta wist dat dit de letters waren van het woordje 'ik', maar ze slaagde er niet in om deze uit elkaar te houden. Wanneer ze het woordje 'koe' moest opschrijven, schreef ze het als 'ioe'.

Ook tweeklanken vormen bij de letterverwerving een typisch probleem. De /ie/ en /ei/, /eu/ en /ui/ worden vaak verwisseld. Wanneer de kinderen – vaak met veel vertraging – de letters beheersen, hebben ze moeite met het synthetiseren (aan elkaar plakken) van deze klanken. Vervolgens leveren de clusters (twee of meer medeklinkers, bijvoorbeeld stoel, staart, melkl) vaak problemen op.

Door de problemen met de automatisering van de teken-klankkoppeling blijven dyslectische kinderen steeds achter met hun leesniveau. Dit leidt tot problemen op allerlei vlakken: de kinderen kunnen de opdrachten in het derde leerjaar (groep 5) vaak niet goed voorlezen, hun niveau van begrijpend lezen is niet meer dan gemiddeld en zelfstandig vraagstukken oplossen, lukt ze zelden. Ook hebben dyslectische kinderen aan het einde van het derde leerjaar bijvoorbeeld nog steeds moeite om ondertitels te volgen.

Dyslectische jongeren merken bovendien vaak dat ze in de klas in tijdsnood komen, omdat ze teksten trager lezen dan leeftijdsgenoten. Bij examens en toetsen hebben ze dan ook meer tijd nodig.

'Vroeger kwam Jolien steeds in de problemen wanneer ze een tekst met vragen moest beantwoorden. Wanneer de anderen begonnen te zoeken naar antwoorden, moest zij vaak nog de helft lezen. Vaak begon ze dan ook maar aan de vragen, terwijl ze de tekst nog niet volledig had gelezen.

Ondertussen heeft ze bijgeleerd: voordat ze begint te lezen, neemt ze eerst de vragen door, zodat ze weet waar ze op moet letten. Dat spaart alvast tijd!

Moeite met spelling

Behalve de leesproblemen zien we de problemen met spelling. Bij dyslectische kinderen verloopt het koppelen van een klank aan een beeld moeizaam en onvolledig. Daarbij komt dat de volgorde van de letters een probleem kan vormen. Moeten ze bij /klein/ eerst de /e/ schrijven of eerst de /i/?

'Als ik het woord /buis/ moet schrijven, teken ik gewoon drie beentjes. Het puntje zet ik maar gewoon ergens in het midden.'

Zodra kinderen de letterkennis hebben verworven, leren ze de spellingregels. Ook hier merken we dat de automatisering niet of zeer

traag verloopt. Vaak zie je kinderen in het vijfde of zesde leerjaar (groep 7 of 8) nog fouten maken bij de verdubbelings- en weglatingsregel (bijvoorbeeld: 'veele zonige groeten'). De ansichtkaartjes die deze kinderen met vakanties versturen, staan meestal vol fouten; een berichtje dat tijdens een telefoongesprek wordt opgeschreven, is vaak een ramp.

De moeilijkste fase in het verwerven van de spelling vormen de onthoudwoorden of inprentwoorden. Dat zijn woorden waarbij we geen regels kunnen toepassen en ook niet mogen schrijven wat we horen. Voorbeelden hiervan zijn: 'eiland', 'douche', 'cafe', 'extra'. Bij deze woorden is het noodzakelijk dat we een woordbeeld opbouwen. En dat is nu juist het grootste probleem voor dyslectische kinderen. Ook in het middelbaar onderwijs, en zelfs daarna, blijven deze woorden de meeste moeilijkheden opleveren.

Het vijfde leerjaar (groep 7) is dan ook vaak een kantelmoment, omdat er dan meer onthoudwoorden aan bod komen. Dit blijkt onder meer uit de LVS-testen (deze testen worden op de meeste scholen in België tweemaal per jaar afgenomen). Dyslectische kinderen zullen het bovendien extra moeilijk krijgen wanneer men in het vijfde leerjaar start met Frans: nieuwe woorden, nieuwe klanken, nieuwe lettertekens en een andere grammatica. Voor veel kinderen met dyslexie zal dit echt een struikelblok zijn.

Welke bijkomende problemen ondervinden dyslectische kinderen thuis en op school?

» Moeite met klankverwerving, taalspelletjes, woordvindingsproblemen

In de kleuterklas (groep 1 en 2) merken we soms dat bepaalde kinderen moeite hebben met taalspelletjes. Wanneer er oefeningen gedaan worden als 'maak woordjes die beginnen met een /b/ of een /s/', 'zoek de woorden waar een /oo/ in zit' of 'knip het woord "boekentas" in stukjes', dan hebben zij hier vaak moeite mee. De namen van de